

Redaktionelt forord

Et blik over de senere års globale politiske udvikling har givet anledning til den iagttagelse, at Francis Fukuyamas berømte tese fra slut-1980'erne og start-1990'erne om historiens afslutning ironisk nok kun syntes gyldig nogle få år. I den udbredte rus over murens fald og østblokkens kollaps diagnosticerede Fukuyama en 'totalitarismens henvisen', der blev modsvaret af det liberale demokratis angiveligt historiske sejr (Fukuyama, 1993, s. 21). Med det liberale demokrati havde historien ifølge Fukuyama nået sin afslutning, ikke i den (indlysende absurde) forstand, at der ikke kunne indtræffe nye begivenheder, men i den forstand, at 'historien forstået som en eneste, sammenhængende, evolutionær proces der omfatter alle folkeslags erfaringer til alle tider' var ovre: 'selve *princippet* om det liberale demokrati' stod ganske enkelt uimodsagt (Fukuyama, 1993, s. 9, 10, kursiv i originalen).

I dag er talen ikke om historiens afslutning, men derimod om afslutningen på historiens afslutning (se fx Kagan, 2008). Det, som denne diagnose hæfter sig ved, er, at det liberale demokrati i tiltagende grad er under pres, og at netop det princip om det liberale demokrati, Fukuyama omtalte, i mange lande er særdeles udfordret. Diagnosen af afslutningen på historiens afslutning hviler på en yderligere iagttagelse: Hvor man tidligere med en vis empirisk rimelighed kunne antage en positiv sammenhæng mellem kapitalisme og liberalt demokrati (med en række vigtige undtagelser til dette mønster), er præcis denne kobling i dag i skred. Under navne som 'autoritær kapitalisme' eller 'statskapitalisme' (og med en lang række historiske forløbere) er vi vidner til, at autoritære regimer slår ind på et kapitalistisk spor, hvor et lands velstand søges skabt gennem en kombination af kapitalisme og et eksplicit illiberal styre.

Nærværende temanummer ønsker at tage pulsen på den voksende autoritære kapitalisme, der kan iagttages på globalt plan. Fokus er på fem forskellige lande, der hver især orienterer sig i autoritær-kapitalistisk retning, nemlig Etiopien, Kina, Rusland, Singapore og Ungarn. Hvor nogle af disse landes autoritære kapitalisme har tiltrukket sig megen opmærksomhed i medierne og forskningsmæssigt (Kina og Rusland), er andre mindre kendte (Etiopien, Singapore og Ungarn), ligesom det synes at have forbigået den almene offentligheds blik, at man med Ungarn aktuelt har et eksplicit illiberal regime om ikke i EU's midte, da i hvert fald i dets periferi.

Temanummerets fem artikler vil hver især besvare følgende fire spørgsmål: Hvad kendetegner det enkelte lands specifikke form for autoritær kapitalisme, politisk og økonomisk? Hvad har været den historiske baggrund for landets autoritære kapitalisme? Hvad har været de vigtigste effekter af landets autoritære kapitalisme?

Og i hvilken retning bevæger landet sig aktuelt: mod en opblødning eller konsolidering af den autoritære kapitalisme? De fire spørgsmål vil blive besvaret med forskellig vægtning og ud fra forskellige vinkler i de enkelte artikler. Det er ambitionen, at disse forskellige vinkler vil tilvejebringe en række indsigter i de centrale forskelle og ligheder, der hersker mellem forskellige manifestationer af autoritær kapitalisme i dag.

Nummeret åbnes med Søren Christensens artikel 'Konsolidering gennem opblødning? Varianter af autoritær kapitalisme i Singapore'. Singapore har i mange år været et centralt omdrejningspunkt i diskussioner om autoritær kapitalisme, da fænomenet her har eksisteret i flere årtier. Christensen kortlægger den unikke historiske baggrund for Singapores autoritære kapitalisme og viser bl.a. de vigtige brud, der kendetegner regimets strategier, herunder de måder, hvorpå den autoritære kapitalisme er forsøgt legitimeret. At autoritær kapitalisme er en omskiftelig størrelse, får man med andre ord til fulde bekræftet med Singapores eksempel.

Den følgende artikel analyserer en nyere variant af autoritær kapitalisme. Under titlen 'Populistisk statskapitalisme i Rusland' tager Hans Aage således livtag med Putins regime. Aage viser bl.a., hvordan elementer af kapitalisme og liberalt demokrati i Rusland blandes sammen i en populistisk statskapitalistisk cocktail, som i hvert fald ikke bringer minder om Fukuyamas tese. Noget tilsvarende gælder Ane Cecilie Hess-Nielsens artikel 'Renaissance, sult og autoritær kapitalisme i Etiopien'. Med fokus på Etiopien viser Hess-Nielsen, at autoritær kapitalisme også trives i Afrika. Den specifikke etiopiske variant er bl.a. præget af særlige symbolske markører (fx det store dæmningsprojekt 'the Grand Ethiopian Renaissance Dam'), som trækker tråde til etiopisk historie. På trods af høj økonomisk vækst har den etiopiske autoritære kapitalisme ikke for alvor evnet at eliminere landets fattigdom, og i tillæg til en usund politisk kultur er landet fortsat sårbart over for fx tørke.

Ligesom der ikke er meget, der tyder på, at Etiopien skulle være på vej mod en liberal kapitalisme, er der heller ikke noget, der peger på, at Kina skulle være det. Nis H. Christensen viser i artiklen 'Kinas autoritære statskapitalisme og dens forudsætninger: Med industripolitikken som omdrejningspunkt', hvordan Kinas særlige variant af autoritær kapitalisme hviler på en forståelse af markedet som noget, der i bund og grund skal tjene staten, hvilket afspejles i landets industripolitik.

Nummeret afrundes af Søren Riishøjs artikel 'Ungarn under Orbán: illiberal demokrati og »uortodoks« økonomisk politik'. Med Viktor Orbán ved roret har EU i nu nogle år haft en rege-

ring, som eksplicit arbejder i 'illiberal' retning. Dette slår igen- nem i grundloven, i medielovgivningen og i Ungarns økonomi- ske politik. Selv om disse områder på forskellige måder tegner et billede af et populistisk Ungarn, som i nogen udstrækning isolerer sig fra sine europæiske samarbejdspartnere, er Orbáns politikker ikke udtryk for ønsket om en total isolation af landet. Tværtimod tegnes med hans styre konturerne af en udvikling, der muligvis vil blive endnu stærkere i årene fremover, og som i givet fald yderligere vil underminere Fukuyamas tese: Ungarn satser således på stadig tættere samarbejde med fx Rusland og Kina – altså to af de øvrige autoritært-kapitalistiske lande, som nummeret behandler. Måske er det netop sådanne akser, der fremover vil udgøre den væsentligste politisk-økonomiske udfordring til vesten.

Christian Borch

Institut for Ledelse, Politik og Filosofi
Copenhagen Business School, CBS

LITTERATUR

Fukuyama, Francis (1993) *Historiens afslutning og det sidste menneske*. København: Gyldendal.

Kagan, Robert (2008) The End of the End of History, *The New Republic*, 23. april.